

การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

The Participation of Basic Education Committee in School Administration, A Case Study : Noen Lad Witthaya School, under Kalasin Educational Service Area Office 2

สุจิตรา จรทะนา¹ ศักดิ์พงศ์ หอมหวล² และสมบัติ ฤทธิเดช³

Sujitra Jontapa,¹ Sukphong Houmhuen² and Sombat Rittidet³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และ**ประการที่สอง** เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยวิธีวิจัยแบบผสานวิธี ใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) และโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเนินลาดวิทยา ตัวแทนนักเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 65 คน โดยให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ

2. ผลการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ (AIC) และการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นหลัก มีขั้นตอนในการดำเนินงาน คือ คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติ จัดหาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ตามมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่ง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ป.ด. (การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ DODT (Organization Development and Transformation) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รับต้นฉบับ 17 สิงหาคม 2553 รับลงพิมพ์ 21 กันยายน 2553

ผลการจัดกิจกรรม ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดี ระหว่างโรงเรียนและชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the current situation of the basic education committee's participation in the administration of Noen Lad Witthaya School, under Kalasin Educational Service Area Office 2 and to study the level of participation of the basic education committee in the school administration. This research was conducted using a mixed method including the constructive participation (AIC) and workshops. The sample included 65 persons; namely, teachers, students' guardians and student representatives. The information required was classified into four administrative aspects: academic, budget, personnel and general affairs. The research instruments used for data collection were a questionnaire and an interview. The data were analyzed by means of percentage, mean, standard deviation and descriptive analysis.

The findings were as follows :

1. The participation of the basic education committee in the administration of Noen Lad Witthaya School, under Kalasin Educational Service Area Office 2, as a whole and individual aspects was rated at a moderate level; namely, academic, budget, personnel and general affairs administration.
2. Concerning the basic education committee's participation in administration, the tasks were emphasized on having constructive participation (AIC) and workshops. The committee provided specific guidelines and instruments for organizing activities, as designated in Standard 14 : Promotion of relationship between school and community for educational development of the Office for National Educational Standards and Quality Assessment (Public Organization). The results showed that the basic education committee gave more participation in school administration leading to more mutual understanding and friendly relationship between school and community.

Keywords : School Committee, Participation, School Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพคน การศึกษาสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริตรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีความสามัคคี และรักชาติ ตลอดจนมีความสำนึกของความเป็นไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงมีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ค้ำครองสิทธิ สร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และให้โอกาสทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการ

ศึกษา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550 : 15-23) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 29 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 1)

การมีส่วนร่วมของประชาชน จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิด

ความสนใจร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน และต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ทั้งเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำเป็นเบื้องต้น การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในตัวของมันเอง การที่คนจะรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเป็นการมีส่วนร่วมเชิงเป้าหมาย การมีส่วนร่วมเองก็เป็นเครื่องมือทำให้บรรลุเป้าหมายได้เช่นกัน (สัมพันธ์ เตชะอริก และคณะ, 2548 : 113-114)

โรงเรียนเนนิลดาวิทยา ตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรครู 5 คน นักเรียน 86 คน ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. เมื่อวันที่ 14-16 มิถุนายน 2548 โดยการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาได้พิจารณาตามมาตรฐาน 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน (โรงเรียนเนนิลดาวิทยา, 2548 : 25)

ด้วยเหตุนี้โรงเรียนเนนิลดาวิทยา จึงได้ประชุมปรึกษาหารือกันของ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2549 ในวันที่ 10 มีนาคม 2549 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานศึกษา ตามข้อเสนอแนะ จุดที่ควรมีส่วนร่วม จึงได้วิเคราะห์ (SWOT) พบว่า สิ่งที่เป็นจุดอ่อนในการพัฒนาสถานศึกษามากที่สุดและเป็นปัญหาที่ควรนำมาแก้ไขและพัฒนาให้เร็วที่สุด โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ผลการประเมินปรากฏว่ามีคุณภาพระดับพอใช้พบจุดที่ควรพัฒนา คือ ให้สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งจากผลการวิจัยของ ศรีสวัสดิ์ ศรีแสง (2549 : 78-79) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียน จาก

ข้อมูลข่าวสารการติดต่อประสานงาน และร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน โรงเรียน ครู ที่เกี่ยวข้อง ต้องตระหนักถึงความจำเป็นและเล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการร่วมวางแผน ดำเนินการประเมินและพัฒนางาน ตลอดจนชื่นชมและภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้นร่วมกัน ผู้ปกครองต้องการมีบทบาทมากขึ้นจากเดิม ทั้งในลักษณะความร่วมมือ สนับสนุนโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้จัดการเรียนรู้ในบางส่วนที่เพิ่มเติม และผลการวิจัยของ โกมล ลำแดง (2547 : 98) พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีความตระหนัก เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละและสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในทุกๆ ด้าน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูในสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนนิลดาวิทยา โดยนำเอากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม AIC (Appreciation Influence Control) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์โดยปฏิบัติจริง ของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์เพียงพอในการมีส่วนร่วม เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา 4 ด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งเชื่อว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และผลจากการศึกษานี้จะได้ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจนำไปประยุกต์การบริหารการศึกษาในการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนนิลดา

วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นอย่างไร

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จะพัฒนาได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้ ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และผู้แทนพระภิกษุสงฆ์

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 65 คน ประกอบด้วย ข้าราชการครูโรงเรียนเนินลาดวิทยา ผู้ปกครองนักเรียน และตัวแทนนักเรียน ชั้น ป.1 - ป.6

3. ขอบเขตของเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 13-16) คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

4. กรอบการพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control : AIC) ดังนี้ (ธีระพงษ์ แก้วหาญ, 2545 : 2-5)

4.1 ขั้น Appreciation : A คือ การทำให้ทุกคนให้การยอมรับ และชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกตัว และไม่มีการต่อต้าน หรือวิพากษ์วิจารณ์ กันและกัน

4.2 ขั้น Influence : I คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ที่จะทำให้งานเกิดความสำเร็จ

4.3 ขั้น Control : C คือ การนำเอายุทธศาสตร์ที่กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ เพื่อควบคุมให้เกิดการกระทำที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ นำสู่การปฏิบัติ เป็นการลงมือปฏิบัติกิจกรรม/โครงการที่เกิดจากการร่วมมือกัน

5. กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาของการวิจัยครั้งนี้ ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ

6. ระยะเวลาที่ทำการวิจัย ใช้ระยะเวลาศึกษา เป็นเวลา 1 ภาคเรียน ปีการศึกษา 2552

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methodology) ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research Development : R&D) ที่มุ่งในการพัฒนางานหรือแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 13-16) คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ AIC (Appreciation Influence Control)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้ ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และผู้แทนพระภิกษุสงฆ์

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 65 คน ประกอบด้วย
ข้าราชการครูโรงเรียนเนินลาดวิทยา ผู้ปกครองนักเรียน และ
ตัวแทนนักเรียน ชั้น ป.1 - ป.6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย มีองค์ประกอบ
หลักอยู่ 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียน
เนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียน
เนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น

1. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล การตรวจสอบ
ข้อมูลเชิงคุณภาพ ว่าข้อมูลที่ได้เพียงพอหรือยัง ข้อมูลตอบ
ปัญหาในการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการบริหารโรงเรียน
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้หรือไม่ และเป็น
ข้อมูลที่แท้จริงหรือไม่ ผู้วิจัยประยุกต์การตรวจสอบข้อมูล
แบบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1970 ; อ้างถึงใน
สุภางค์ จันทวานิช, 2547 : 129-130)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย
แบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการวิจัย
เชิงคุณภาพ ผสมกับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการ
วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบอุปนัย (Analytic induction)
(สุภางค์ จันทวานิช, 2547 : 131) กล่าวคือ เป็นการสร้าง
ข้อสรุปจากข้อมูลที่ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม
ตลอดเวลาในการวิจัย

2.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การพรรณวิเคราะห์ที่ใช้สถิติพื้นฐานใน
การวิเคราะห์ เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน แล้วทำการแปลผลการเทียบเกณฑ์ ได้แก่
มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด,
2545 : 104)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้

1. ร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จากการ
สอบถาม และแบบสัมภาษณ์ คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานพบว่า โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ
ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ
ปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหาร
งานบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหาร
งบประมาณ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงที่ประกาศ
ใช้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546 ให้มีคณะกรรมการ
สถานศึกษา อย่างน้อยสถานศึกษาละเก้าคนแต่ไม่เกิน
สิบห้าคน ประกอบด้วย ผู้แทนของผู้ปกครองของนักเรียน
ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุและ
หรือองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหาร
สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการ และเลขานุการ และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่สำคัญ 12
ประการ คือ 1) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของ
สถานศึกษา 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของ
สถานศึกษา 3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร

ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 4) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กมีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา 8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ 9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น 10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของการศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน 11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร 12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 15) ซึ่งผลจากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเนินลาดวิทยา ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน และไม่ค่อยเห็นความสำคัญของบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู และชุมชน ควรเข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเนินลาด ให้อยู่ในระดับมาก เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาท หน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สามารถบริหารจัดการ

ศึกษาของโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับจากผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนต่อไป

2. จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดย

2.1 ด้านการบริหารวิชาการ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย ได้แก่ ข้อ 10 การศึกษาข้อมูลเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ข้อ 11 การให้การสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และข้อ 13 การรับรองและสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นจึงควรพัฒนาการบริหารวิชาการ เพื่อให้ได้รับการมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเนินลาดวิทยา ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อมาช่วยสนับสนุนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และอาจขอความร่วมมือจากชุมชน ให้การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนให้แก่เด็กด้อยโอกาส เป็นต้น

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย ได้แก่ ข้อ 2 การศึกษาวิเคราะห์การจัดทำงบประมาณของสถานศึกษา ข้อ 7 ให้ความเห็นชอบการจัดทำรายงานทางการเงิน และงบการเงินของสถานศึกษา และข้อ 8 การกำกับ ติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณของสถานศึกษา ดังนั้นจึงควรพัฒนาการบริหารงบประมาณ เพื่อให้ได้รับการมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนินลาดวิทยา ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้เข้ามามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณของสถานศึกษา เป็นต้น

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย ได้แก่ ข้อ 10 เสนอความต้องการ จำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษา ข้อ 11 การรายงานผลสำเร็จของสถานศึกษาให้ชุมชนทราบ และข้อ 12 และการร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่างๆ ของสถานศึกษาตามความจำเป็นเหมาะสม ดังนั้นจึงควรพัฒนาด้านการบริหารงานบุคคล เพื่อให้ได้รับการมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 หรือองค์การบริหารส่วนตำบลคำเหือดแก้ว ให้จัดส่งบุคลากรทางการศึกษา มาช่วยการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน เป็นต้น

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย ได้แก่ ข้อ 6 การร่วมปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ข้อ 11 การรายงานผลสำเร็จของสถานศึกษาให้ชุมชนทราบและข้อ 12 การร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่างๆ ของสถานศึกษาตามความจำเป็นเหมาะสม ดังนั้นจึงควรพัฒนาด้านการบริหารทั่วไป เพื่อให้ได้รับการมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีส่วนร่วมสามอันดับสุดท้าย โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้มาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นต้น

3. ผลการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) คือ 1) ขั้นตอนการสร้างความรู้ (A) 2) ขั้นตอนการสร้างแนวการพัฒนา (I) 3) ขั้นตอนการสร้างแนวปฏิบัติ (C) เพื่อให้เป็นไปตาม

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวง ว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้เป็นไปตามสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานที่ 14 “สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา” โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม/โครงการติดตามและประเมินผล สรุปผลการวิจัยในการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็น คือ การจัดกิจกรรมบริหารจัดการศึกษา ผลที่ได้รับสามารถพัฒนาการดำเนินการการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เป็นอย่างดี เพราะการทำงานเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคน การทำงานมีการวางแผนและปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ โดยกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ได้แก่ ปรับปรุงหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียน กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมตรวจสุขภาพ ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และทำให้การวิจัยในครั้งนี้บรรลุตามกรอบพัฒนาที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ

2. ผลการพัฒนา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 การดำเนินงานเน้นการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นหลัก มีขั้นตอน

ในการดำเนินงาน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติ ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทาง และวางแผนงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมปรึกษาหารือ และตกลงพิจารณาด้านที่อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการบริหารวิชาการ ใช้กิจกรรมปรับปรุงหลักสูตร ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียน
- 2) ด้านการบริหารงบประมาณ ใช้กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ใช้กิจกรรมกีฬา และ
- 4) ด้านการบริหารทั่วไป ใช้กิจกรรมตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้ได้ตามการประเมินภายนอกของสำนักงานมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งการจัดกิจกรรมนั้น ได้กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหาข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเองแล้วนำมาเปรียบเทียบ สรุปเป็นความคิดรวบยอดด้วยตนเอง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสนใจ ถึงแม้ว่าบางกิจกรรมต้องใช้เวลาที่กำหนดบ้างเล็กน้อย เพราะยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรม โดยเฉพาะการระดมสมอง การอภิปรายผลการดำเนินงาน ผลการจัดกิจกรรมทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนเนนิลาตวิทยาเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ปกครองและชุมชน พอใจต่อการบริหารโรงเรียน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) ไปใช้ จะต้องให้ความสำคัญตั้งแต่กระบวนการศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียนเนนิลาตวิทยา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทของโรงเรียน ให้มากที่สุด
2. จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนนิลาตวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภุสณินธุ์

เขต 2 โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาตวิทยา ควรเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการบริหารโรงเรียนเนนิลาตวิทยาในทุกๆ ด้าน เพื่อพัฒนาให้กระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ อยู่ในระดับมาก หรือมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมทวล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.สมบัติ ฤทธิเดช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์สมชาย วงศ์เกษม ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถิอาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- โกมล สำแดง. (2547). **การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระพงษ์ แก้วทวงษ์. (2545). "กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม", **วารสารวิชาการ**, ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.
- ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 124. ตอนที่ 47 ก.

โรงเรียนเนินลาดวิทยา อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์.

(2552). **แบบรายงานการประเมินตนเอง (SAR)**

ประจำปีการศึกษา 2552. กาฬสินธุ์ : โรงเรียนเนินลาดวิทยา.

ศรีศาสตร์ ศรีแสง. (2549). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์เครือข่ายที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.

สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตสกลนคร.

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2548). **ศัพท์พัฒนาเพื่อชุมชนและสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภางค์ จันทวานิช. (2547). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547).

รายงานการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย. กรุงเทพฯ : กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

